

Nadużywanie prawa do informacji publicznej w orzecznictwie sądów administracyjnych

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wprowadzenie

Polskie prawo – w przeciwieństwie do ustawodawstw niektórych innych państw – nie zawiera klauzuli nadużycia prawa do informacji publicznej. W polskim systemie prawnym nie ma przepisu, który bezpośrednio zwolniłby organ od realizacji obowiązków informacyjnych uregulowanych w DostInfPubU w przypadku przyjęcia, że wnioskodawca nadużywa przysługującego mu prawa. Nie oznacza to jednak, że klauzula nadużycia prawa do informacji publicznej nie występuje w praktyce.

Przedmiotem niniejszej książki jest analiza procesowych reakcji sądów administracyjnych, które są wynikiem przyjęcia przez składy orzekające, że w realiach określonej sprawy prawo do informacji zostało nadużyte. Zbadana zostanie praktyka stosowania pozaustawowej klauzuli nadużycia prawa do informacji. Z uwagi na wskazany brak regulacji w prawie powszechnie obowiązującym, szczególnego znaczenia nabiera badanie podejścia sądów administracyjnych do tego zagadnienia. Wyraźnie widoczne jest, że sądy często odwołują się do klauzuli nadużycia prawa i czynią to w różny sposób, tj. w związku ze stosowaniem różnych przepisów prawa zarówno materialnego, jak i procesowego. W związku z tym konieczne jest usystematyzowanie wiedzy o stanowiskach sądów, które są dalekie od jednolitości.

Analizowana kwestia jest istotna dla osób korzystających z prawa do informacji publicznej. Argumentem często występującym w praktyce organów staje się twierdzenie, że wnioskodawca nadużywa prawa do informacji publicznej. Niniejsza książka ma odpowiedzieć na pytanie, czy odnośzenie argumentacji organu do określonej instytucji prawnej (np. przy ocenie, czy wniosek dotyczy informacji publicznej, czy też informacji przetworzonej) jest trafne i czy nie budzi wątpliwości w świetle orzecznictwa i doktryny prawniczej.

Kwestia stosowania klauzuli nadużycia jest ważna także dla organów, czyli podmiotów zobowiązanych do udostępniania informacji publicznej. Podczas realizowania wniosków problematycznych, wątpliwych, naturalna jest refleksja nad prawidłowym sposobem ich załatwienia. Pokusą – wzmacnianą zresztą przez teksty poradnikowe o tym, jak można informacji publicznej nie udostępnić, czy też skierowane w tym celu szkolenia – jest natomiast sięgnięcie do argumentacji, która pozwoli na uwolnienie się od tego obowiązku. Niniejsza książka ma na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych stosowanie klauzuli nadużycia prawa ma rację bytu oraz z jakimi wątpliwościami i ryzykami prawnymi się wiąże. Publikacja ma na celu pokazać, jakie instrumenty prawa zarówno materialnego, jak i procesowego mogą być stosowane w przypadku dojścia przez organ (i sąd administracyjny) do przekonania, że w sprawie dochodzi do nadużycia prawa do informacji publicznej.

Nie jest rolą Autorów przesądzanie, w jakich sytuacjach dochodzi do nadużycia prawa do informacji publicznej, a w których nadużycie to nie występuje. Każdorazowo wymaga to wszechstronnej

analizy okoliczności sprawy, które – co znamienne – są trudne do ustalenia przez sąd administracyjny. Niemożliwe staje się zaś stworzenie zamkniętego katalogu wytycznych, które przesądzałyby o nadużyciu.

W pierwszych rozdziałach zostaną przedstawione zagadnienia teoretyczne związane z nadużyciem prawa, w tym prawa do informacji publicznej. Temat ten nie zostanie wyczerpany w ramach niniejszego opracowania, gdyż nawet tylko teoretyczne aspekty nadużycia prawa stanowią niezwykle szerokie zagadnienie, które powinno być analizowane nie tylko przez naukę prawa, lecz także w ramach innych dyscyplin. Na początku publikacja ma zarysować główne pojęcia oraz wskazać na zasadnicze pojmowanie nadużycia prawa i związane z tym wątpliwości. Szczególny nacisk zostanie położony na zagadnienie celu prawa do informacji publicznej i przepisów DostInfPubU, gdyż wydaje się to praprzyczyną wątpliwości orzeczniczych i niejednolitego podejścia względem praktyki stosowania klauzuli nadużycia. Bardzo ważny jest rozdział poświęcony analizie orzecznictwa sądów administracyjnych. Analizie zostały poddane orzeczenia, w których nastąpiło odniesienie do klauzuli nadużycia, choćby miało to miejsce tylko w tej części wyroku, która jest poświęcona dotychczasowemu przebiegowi postępowania i przedstawieniu stanowiska organu.

Autorzy analizują przede wszystkim, czy argument o nadużyciu prawa został uwzględniony przez sąd administracyjny, a jeśli tak – w ramach jakiej instytucji prawa materialnego lub procesowego to nastąpiło. Po pozyskaniu wszystkich wyroków dotyczących spraw z zakresu dostępu do informacji publicznej, w których pojawiło się odniesienie do nadużywania, dokonano wstępnej selekcji zgromadzonego materiału badawczego.

Po pierwsze, analizie nie poddawano tych wyroków, w których wprawdzie pojawił się argument o nadużyciu prawa, ale dotyczył on nie wnioskodawcy, lecz organu. Nie jest bowiem przedmiotem niniejszego opracowania zagadnienie nadużywania prawa przez organ. Przyjęto, że nadużywać prawo może podmiot lub osoba, której to prawo przysługuje. W przypadku organów możemy mówić w istocie o kompetencjach oraz o powiązanych z nimi obowiązkach, więc „nadużycie prawa” przez organ jest traktowane jako pojęcie potoczne. Nie ulega wątpliwości, że organy dokonują działań niezgodnych z prawem (w tym z przepisami DostInfPubU), czego dowodem są liczne orzeczenia uwzględniające skargi składane do sądów administracyjnych. Jednakże nie jest przedmiotem niniejszego opracowania kompleksowa analiza najczęstszych lub najliczniejszych uchybień organów w zakresie stosowania DostInfPubU. Wyłączono z analizy zatem także te orzeczenia, w których „nadużycie” nie było odnoszone do postępowania z wniosku, lecz do innych okoliczności (np. uzasadniania, że uzyskanie informacji przetworzonej jest niezbędne do prawidłowości zbadania, czy organy podatkowe nie nadużywają regulacji OrdPU).

Po drugie, z uzyskanej bazy wyroków poddanych następnie analizie odseparowano kilkaset rozstrzygnięć odnoszących się do prawa pomocy w sprawach dotyczących udostępnienia informacji publicznej. Okazało się bowiem, że ponad 500 rozstrzygnięć zapadło w analogicznych sytuacjach i – jak można sądzić na podstawie opisów stanu faktycznego – ze skarg kilku wnioskodawców (skarżących). Wprawdzie w tych kilkuset sprawach sądy pochylały się nad zagadnieniem prawa, to nie dokonano oceny każdego z tych rozstrzygnięć.

Kompleksowej analizie poddano 588 orzeczeń sądów administracyjnych, w których klauzula nadużycia prawa była rozpatrywana (choćby na marginesie) w toku postępowania w przedmiocie udostępnienia informacji publicznej lub w toku postępowania sądowego. W książce odniesiono się natomiast do wybranych orzeczeń.

Charakter uzupełniający ma rozdział, w którym przeanalizowano zagadnienie występowania klauzuli nadużycia prawa do informacji publicznej w innych porządkach prawnych. Podobny charakter ma rozdział poświęcony zagadnieniu odpowiedzialności dyscyplinarnej rady prawnego za reprezentowanie klienta nadużywającego prawa do informacji publicznej. Wiąza się one wprawdzie bezpośrednio z tematyką nadużywania prawa do informacji publicznej, jednakże ich uzupełniający

charakter wynika z przyjęcia, że istotą opracowania jest analiza reakcji procesowej sądów administracyjnych w związku z aplikowaniem klauzuli nadużycia prawa do informacji. Intencją Autorów książki było wzbogacenie dyskusji naukowej i praktycznej odnoszącej się do nadużywania także o wnioski, które wynikają z kompleksowej analizy reakcji procesowej sądów administracyjnych.

Autorzy

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl